

WALES **AUDIT** OFFICE
SWYDDFA **ARCHWILIO** CYMRU

Cyngor Sir Ynys Môn

**Adolygu Trefniadau Llywodraethu gan Awdurdod Lleol
Gorffennaf 2013**

Adolygu Trefniadau Llywodraethu gan Awdurdod Lleol – Astudiaeth Gwella

- Mae'n ofynnol i Awdurdodau Lleol baratoi Datganiad Llywodraethu Blynyddol ers 2010-11
- Mae'r gwaith o Adolygu Trefniadau Llywodraethu wedi'i alinio â gofynion asesu o dan y Mesur Llywodraeth Leol
- Rhaid i'r Archwilydd Cyffredinol archwilio'r trefniadau yn yr Awdurdodau Lleol i ddiwallu dyletswyddau'r Mesur Llywodraeth Leol
- Parodrwydd i ymddiried yn asesiad yr Awdurdod Lleol ei hun
- Astudiaeth i roi sicrwydd dros yr asesiad a helpu i gryfhau hynny
- Canolbwyntio ar ganfod pwyntiau dysgu ar gyfer y gwaith o adolygu trefniadau llywodraethu 2012-13

Cwestiwn allweddol:

“Wrth gynhyrchu ei Ddatganiad Llywodraethu Blynyddol, a yw’r Cyngor wedi gwerthuso effeithiolrwydd ei drefniadau llywodraethu’n gynhwysfawr ac yn drylwyr?”

Is-gwestiynau:

- **A yw adolygiad y Cyngor o’i drefniadau llywodraethu wedi bod yn ddigon eang ei gwmpas?**
- **A yw adolygiad y Cyngor o’i drefniadau llywodraethu wedi bod yn drylwyr ac yn gadarn?**
- **Wrth gynhyrchu’r Datganiad, a yw’r Cyngor wedi nodi meysydd y mae angen eu gwella yn ei drefniadau llywodraethu ac wedi gwneud cynlluniau i fynd i’r afael â hwy?**

Casgliad cyffredinol

- Mae adolygiad y Cyngor o'i drefniadau llywodraethu yn datblygu ac mae wedi'i seilio ar egwyddorion cadarn. Fodd bynnag, mae angen ehangu'r trefniadau i roi mwy o sicrwydd ynghylch gweledigaeth y Cyngor a'r canlyniadau i'r cyhoedd.
- Mae adolygiad y Cyngor o'r trefniadau llywodraethu yn rhoi rhywfaint o sicrwydd, ond mae yna le i werthuso effeithiolrwydd ei reolaethau.
- Mae'r Cyngor wedi nodi materion pwysig sy'n codi o'i drefniadau llywodraethu ac yn cymryd camau cadarnhaol i wella'i drefniadau.

Adolygu Trefniadau Llywodraethu gan Awdurdod Lleol

**A yw adolygiad y Cyngor
o'i drefniadau
llywodraethu wedi bod yn
ddigon eang ei gwmpas?**

Mae adolygiad y Cyngor o'i drefniadau llywodraethu yn datblygu ac mae wedi'i seilio ar egwyddorion cadarn. Fodd bynnag, mae angen ehangu'r trefniadau i roi mwy o sicrwydd ynghylch gweledigaeth y Cyngor a'r canlyniadau i'r cyhoedd.

A yw adolygiad y Cyngor o'i drefniadau llywodraethu wedi bod yn ddigon eang ei gwmpas?

- Mae'r adolygiad yn adlewyrchu egwyddorion allweddol fframwaith y Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth a deg thema llywodraethu corfforaethol y Comisiynwyr.
- Mae'r adolygiad yn esbonio'r prosesau a'r gweithdrefnau sydd ar waith i alluogi'r Cyngor i gyflawni ei swyddogaethau'n effeithiol.
- Mae'r Cyngor yn datblygu rheolaethau llywodraethu ar gyfer gweithio mewn partneriaeth a chomisiynu, ond nid ydynt eto wedi'u cysylltu'n glir â'r prosesau rheoli risg a chynllunio busnes.
- Mae'r Cyngor yn datblygu cynllun gweithredu i fonitro materion a chynnydd i'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol, sydd wedi'i gefnogi gan fframwaith corfforaethol newydd a phwyllgorau aelodau i wella'r broses adolygu.

Adolygu Trefniadau Llywodraethu gan Awdurdod Lleol

**A yw adolygiad y Cyngor
o'i drefniadau
llywodraethu wedi bod yn
drylwyr ac yn gadarn?**

Mae adolygiad y Cyngor o'r trefniadau llywodraethu yn rhoi rhywfaint o sicrwydd, ond mae yna le i werthuso effeithiolrwydd ei reolaethau.

A yw adolygiad y Cyngor o'i drefniadau llywodraethu wedi bod yn drylwyr ac yn gadarn?

- Mae trefniadau priodol ar waith i herio canlyniadau'r adolygiad o drefniadau llywodraethu, ac mae yna broses glir a ffurfiol ar gyfer llunio'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol.
- Mae'r Cyngor wedi mabwysiadu cod llywodraethu ac mae ganddo broses ar gyfer clirio a chymeradwyo'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol.
- Er y cymerwyd nifer o gamau i wella ei drefniadau, nid oes proses ffurfiol i werthuso effeithiolrwydd ei reolaethau llywodraethu.

Adolygu Trefniadau Llywodraethu gan Awdurdod Lleol

**Wrth gynhyrchu'r
Datganiad, a yw'r Cyngor
wedi nodi meysydd y mae
angen eu gwella yn ei
drefniadau llywodraethu
ac wedi gwneud
cynlluniau i fynd i'r afael â
hwy?**

Mae'r Cyngor wedi nodi materion pwysig sy'n codi o'i drefniadau llywodraethu ac yn cymryd camau cadarnhaol i wella'i drefniadau.

Wrth gynhyrchu'r Datganiad, a yw'r Cyngor wedi nodi meysydd y mae angen eu gwella yn ei drefniadau llywodraethu ac wedi gwneud cynlluniau i fynd i'r afael â hwy?

- Cydnabod bod y Datganiad yn ddogfen fawr ac ynnddi ddisgrifiadau hir o brosesau a allai achosi i'r Cyngor fethu â chydabod risgiau sy'n fwy difrifol, er yn annhebygol.
- Mae angen canolbwyntio mwy ar wybodaeth am gynllunio a pherfformiad, ond hefyd mae angen gwybodaeth ariannol.
- Datblygu cynllun gweithredu i ddarparu diweddariadau ar y cynnydd a wnaed a sicrhau bod cyn lleied â phosibl o risgiau a gwybodaeth darfodedig ar ôl yn ei fframwaith llywodraethu.
- Mae gwneud penderfyniadau ar lefelau Pwyllgor a Chraffu yn dod yn fwy clir a manwl, gan dreulio llai o amser ar faterion llywodraethu.

Wrth gynhyrchu'r Datganiad, a yw'r Cyngor wedi nodi meysydd y mae angen eu gwella yn ei drefniadau llywodraethu ac wedi gwneud cynlluniau i fynd i'r afael â hwy?

- Treialu system meddalwedd rheoli perfformiad newydd i wella gwaith dadansoddi ac adrodd ar ddata perfformiad.
- Codi ymwybyddiaeth a dealltwriaeth o lywodraethu a lleihau'r canfyddiad ohono fel datganiad ariannol yn unig.
- Darparu nifer o weithdai datblygu i swyddogion ac aelodau er mwyn codi ymwybyddiaeth o lywodraethu.
- Cryfhau ei strwythurau pwyllgor a chraffu trwy benodi aelodau â'r sgiliau priodol.
- Cydnabod yr angen i gynllunio, yn ofalus, gapasiti a gallu'r rhai sydd â'r cyfrifoldebau llywodraethu. Er enghraifft, yr effaith wedi lleihau nifer yr aelodau ar ôl yr etholiad ym mis Mai 2013 ac adolygiadau o wasanaethau'r Cyngor.

Beth nesaf?

- Caiff canlyniadau holl adolygiadau'r Cyngor eu cyfiosod yn ganolog
- Eu datblygu'n adroddiad cenedlaethol sy'n edrych ar dueddiadau a themâu cyffredin

